

1054

008
P-16

5402

ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ԱՆԿՈՒՄԸ

ԵՒ

ԱՆՈՐ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

Գրեց՝ Ն. Հ. Թ.

Հետևյալ է

Տպագր. «ՆՈՐ ՈՐ»

Ա. Թ. Է. Ն. Բ.

1934

008
P-16

07 JUN 2005

ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ԱՆԿՈՒՄԸ

ԵՒ

ԱՆՈՐ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

Գրեց՝ Ն. Հ. Թ.

Տպագր. «ՆՈՐ ՕՐ»

Ա. Թ. Է. Ն. Բ.

1934

5402

29 AUG 2011

1054

Մ Է Կ Խ Ո Ս Ք

Թէ՛ Արեւելքի և Թէ՛ Արեւմուտքի մէջ, երկար տարիներ ապրած եւ հայրենակիցներու հոգեկան վիճակին մօտէն զիտակ ըլլալով, անոնցմէ մէկ մասին՝ «կուլտուրա»ին ի նպաստ եւ միւս խմբակին աննըպաստ արտայայտուիլը նկատի առնելով, երկու կողմերուն ալ զոհացում տալու եւ այս կերպով յարգելի հայրենակիցներու փոքրիկ ծառայութիւն մը մատուցած ըլլալու համար, սոյն գրքոյկս գրի առիւ Լիւպոյս եմ Թէ, ազնիւ հայրենակիցներս սիրայօժար եւ ներողամտաբար պիտի կարդան զայն, որով, արդէն վարձատրուած պիտի նկատեմ ինքզինքս:

Երախտագիտական զգացումներով՝

Ն. Հ. Թ.

8997-71

7 Մարտ 1934
Տոբկոսկի—Պրեմի

ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ԱՆԿՈՒՄԸ

Ե Ի

ԱՆՈՐ ՊԱՏՃԱՍՈՒՆԵՐԸ

Անհրաժեշտ է, նախ եւ առաջ, նիւթին չանցած, բացատրել «կուլտուրա» բառին իմաստը, որ լատիններէն է ծնունդ առած է եւ կը նշանակէ՝

1. Մշակել, արդիւնաբեր դարձնել հողը։

2. Դիտութեան եւ գեղարուեստի զարգացում։

3. Բարելաւել մարդուն բնաւորութիւնը եւ զարգացնել անոր միտքն ու հոգին։

Ուրեմն ի՞նչ է կուլտուրան։

Վերի բացատրութիւններէն կրնանք եզրակացնել թէ, ազգի մը կուլտուրան ուրիշ բան չի նշանակեր, բայց եթէ ոչ ընդունիլ մարդկութեան հասցուցած պատուը։ Օրէնքները, բնական սովորոյթները, գիտութիւնը, գեղարուեստը, կրօնը, բարոյագիտութիւնը եւ ազգի մը ամբողջ հոգեկան կեանքը, որ կը բոլորեն որոշեալ շրջան մը, կը կոչենք անոր կուլտուրան։ Արդիական կուլտուրային կը պատկանին նաեւ ներկայ հասարակաց կեանքն ու անոր իրաւակարգերը։

Ցեւեկան է կուլտուրան։

Կը հարցնենք մենք։ Կուլտուրան ժամանակաւոր է, թէ ոչ տեւական։ Պատմութիւնը մեզի կը սորվեցնէ թէ տեւական չէ։ Ան կրնայ անյայտանալ եւ ասիկա բացորոշ է, բնութեան յրէնքին պէս։ Ամէն յեղաշրջում, բոլոր ժամանակներու մէջ, մէկ տեսակ քաղա-

քա՛րթութիւն գոյութիւն ունեցած է եւ ո՛չ երկու: Տի-
բապետած է իր շրջանին, հելլենականը եւ կամ հռով-
մէականը, եգիպտականը եւ կամ բաբելոնեանը եւ կամ,
ինչպէս այսօր, երոպականը: Բոլոր այս յիշուած կու-
տուրաները կորսուած են, իւրաքանչիւրը իր կարգին:
Եգիպտոսի բուրգերը, Բաբելոնի պեղումները կը վկա-
յեն անուց բարձր քաղաքակրթութեան մասին: Հա-
կառակ իրենց բարձրութեան, անհետացած են եւ
պատմութեան անցած: Որքան ալ ծաւկած էր հռով-
մէական քաղաքակրթութիւնը, բայց մեռաւ: Ասիկա կը
վկայէ պատմութիւնը: Մենք անկէ կը սորվինք թէ աշ-
խարհի ոեւէ մէկ մասին վրայ, մարդիկ կը վայելեն
քաղաքակրթութեան բարիքները: Իսկ ուրիշ մասի մը
վրայ բոլորովին կը զրկուին: Օրինակի համար, ասկէ
հաղարաւոր տարիներ առաջ, Հնդկաստանի մէջ, մար-
դիկ կը գործածէին մետաքսեայ կերպասներ եւ յախ-
ճապակիէ ամաններ, իսկ միեւնոյն ժամանակ, երոպա-
կան դաշտերու վրայ, կ'ապրէին վայրենի մարդիկ, յե-
տին աստիճան տգէտ եւ զրկուած քաղաքակրթութեան
պտուղներէն: Եւրոպայի մէջ մարդիկ կը բնա-
կէին քարայրներու եւ անտառներու մէջ եւ կ'ուտէին
վայրենի կենդանիներ, եգիպտացիները, ասորեստանցի-
ները եւ բաբելոնացիները կ'ապրէին ամեռալաւ եւ շքեղ
պալատներու մէջ եւ կ'ուտէին ընտիր ու ճոխ կերա-
կուրներ: Երբ մարդոց մէկ մասը իրենց մերկութիւնը
կը ծածկէին վայրենի կենդանիներու սորթերով, ու-
րիշներ կը հագնէին ճոխ հագուստներ, հակառակ ա-
նոր որ այդ դարուն քաղաքակրթութիւնը կը հասնէր

իր գագաթնակէտին: Նոյնիսկ կային մարդիկ, որոնք
կ'ապրէին յոյժ թշուառ վիճակի մէջ:
ԱՐԴԵՕԲ ԶՕ—ԲԴ ԴԱՐՈՒ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՆ ԲԱՐՁՐ Է:
ԳՈՅՈՒԹԻԻՆ ՈՒՆԻ ՈՒՐԻՇ ԳԸՆ ԱՆ՝ ՈՐ ՅԻՇԵՑՆԷ
ՄԵՐ ՅԵՏԱՄՆԱՅ ՆԱԽԱՀԱՅՐԵՐԸ

Պատասխանը աիտի ըլլայ՝ այո՛: Յարգելի ընթեր-
ցող, պահ մը ենթադրէ որ կը գտնուիս Հսկայ եւ
կամ Դամասկոս: Հոն կը տեսնես երոպական կու-
տուրա: Մեքենաներ, հանրակառքեր, ինքնաշարժեր,
ինչպէս հոս Աթէնքի մէջ: Երթանք աւելի խորերը,
Ափրիկէ կամ Զինաստան, հոն պիտի նշմարենք աւելի
ստորին կուլտուրա մը: Պիտի հանդիպինք ցեղերու,
որոնք կը գտնուին աւելի պակաս եւ կամ կէս քաղա-
քակրթուած վիճակի մէջ: Եթէ երթալու ըլլանք աւե-
լի ներսեր, պիտի տեսնենք մարդակերներ, որոնք
ինքնապաշտպանութեան եւ կամ յարձակումի պահե-
րուն, կը դիմեն իրենց նախահայրերէն մնացած զէն-
քերուն եւ կամ գործիքներուն: Միեւնոյն պատկերը կը
տեսնենք Աւստրալիոյ մէջ: Ծովեզերեայ քաղաքներուն
մէջ աւելի բարձր է կուլտուրան, քան ներսերը գտ-
նուող ցեղերուն մէջ: Ուրեմն, ի՞նչ ըսենք հիմակ:
Մեր աչքերուն առջեւ կը պարզուին անցեալին մէջ
փառաւորուած հին բաբելոնական կուլտուրա մը, իր
մասնաւոր գրերով ու քանդակներով: Եւ անկէ առաջ
եգիպտական կուլտուրան, որ նշանաւոր էր իր բուր-
գերով, քանդակագործութիւնով եւ իւզաներկ պատ-
կերներով տաճարներուն մէջ, որոնք գրեթէ արդէ
աշխարհի հիացումը գրաւած էին: Պէտք է ընդունինք որ

հին օրերու եգիպտական ոսկերչութեան արուեստը աւելի վար չի մնար հիմակուայ ոսկերիչներու գործերէն: Այս ապացոյցներուն առջեւ միթէ կրնա՞նք պարծենալ թէ արդի կուտուրան աւելի բարձր է, քան եգիպտականը եւ կամ հնդկականը: Արդեօք մէկը պիտի համարձակի՞ ըսել թէ մենք, քսաներորդ դարու մարդիկներս, աւելի բարձր ենք, քան մեր նախահայրերը: Մենք, քսաներորդ դարու մէջ ապրողներս, միայն կրնանք պարծենալ մեր թեխնիքային ծաղկումով: Արդի դարուն մէջ, ամէնէն նշանաւոր տեղը կը գտնեն ճամբորդութեան միջոցները: Կայծակի արագութեամբ կը թռչինք ու կը քալենք: Ռատիումի միջոցաւ կրճատեցինք ամենամեծ հեռաւորութիւնները եւ ժամանակները, եւ մարդոց ձեռքով կատարուելիք գործերը տեղի տուին մեքենաներուն: Ու կրնանք համարձակօրէն ըսել թէ «մեքենայական դար»ու մէջ կ'ապրինք: Քսաներորդ դարը կրնա՞յ պարծենալ իր յառաջդիմութիւնով: Ասիկա, սիրելի ընթերցողներս, ձեզի կը հարցնեմ: Այս կուտուրան ճշմարիտ յառաջդիմութիւն մըն է: Արդեօք այս յառաջդիմութիւնը կրնա՞յ բարձրացնել մարդը: Մտածենք քիչ մը: Մեքենագէտը կը շինէ մեքենայ մը եւ մարդը կը դառնայ անոր ծառան: Անոր միտքը չէ որ կը գործէ, այլ մեքենան: Կը սպասէ անոր առջեւ, որպէսզի պէտք եղած ատեն իւր թափէ որոշեալ մասերուն մէջ: Եւ գերիի նման կ'ապուած է մ'որդէն շինուած գործիքին: Միթէ ա՞յս է յառաջդիմութիւնը կուտուրային: Արդիական մարդը կը վայելէ ապրելու աւելի լաւ միջոցներ, քան

մեր նախահայրերը: Քիչ մը ժամանակ կ'ուրախանանք կրամօֆօնով եւ ահա անոր կը յաջորդէ աւելի լաւ եւ նոր գիւտ մը: Սոսկ ալ կը գուարճանանք, բայց չենք գոհանար եւ կը փնտռենք ուրիշ նոր գիւտ մը:

Արեւմուտքի մէջ մարդիկ գրեթէ ձանձրացած են ռատիօն եւ լարուած կը սպասեն նորին: Կայնա՞յ որ, կրնանք ըսել թէ արդիական կուտուրան կը տկարացնէ մարդու միտքն ու ֆիզիքականը:

Խօսինք քիչ մըն ալ կուտուրայի տուած ուրիշ պտուղներու մասին: Այսօրուայ քաղաքակրթութեան յառաջդիմութիւնը արդիւնք է քրիստոնեայ ազգաց: Անոնք առաջ բերին եւ անոց ձեռքով պիտի փճանայ: Կուտուրան կրնայ ծառայել մարդոց բարութեան եւ դժբախտութեան: Քրիստոնեաները կը պատրաստեն թուաւոր ազգեր: Եւրոպայի մէջ կան 80 է աւելի գործաւորներ, որոնք մեծ քանակութեամբ թնոնաւոր կազմը կը պարունակեն: Կը շինեն նոր թնոնաւորներ, ընդծովեաներ, օդանաւեր, հրետանիներ եւայլն: Կը զինուին գաղտնի կամ հրապարակաւ, որպէիզի ապագային անակնկալի բերեն թշնամին: Եթէ պատերազմ ծագելու ըլլայ, արգիլուած գօտիները երբեք նկատի պիտի չառնուին եւ բոլոր վայրերը զինուորական թատերաբեմի պիտի վերածուին: Մեծ դիւանագէտը Անգլիոյ, Մըսթըր Լոյս շորճ, յայտարարած է հետեւեալը:

— Ուշ կամ կանուխ, նոր վեճեր ծագելու գաղափարը շատ շուտ կը տարածուի ազգաց մէջ: Աւելի սոսկալի մեքենաներ կը շինեն, քան երբեք եղած են

ընդհանուր պատերազմին, որոնք չպիտի ծառայեն
ընդհանուր խաղաղութեան: Անոնք կը պատրաստուին
ոչնչացնելու անպաշտպան բնակչութիւնը: Եթէ Քրիս-
տոսի եկեղեցին Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ թոյլ կու
տայ անոր, անիկա աւելի աւել կ'ընէ որ գոցէ իր դռ-
ները:

Պաշտօնական եկեղեցին եթէ փափաքի ալ օգնել
մարդկութեան, չի կրնար, որովհետեւ ան Աստուածա-
շունչը թոյլ կուտայ համբուրել սուրով: Կարծես թէ
բոլոր մարդիկ այն համոզումը ունին թէ առանց պա-
տերազմի խաղաղութիւն չի կրնար ըլլալ: Աշխարհի
խաղաղութիւնը կը համապատասխանէ այն վերնագրո-
րին, որ կախուած է Վիեննայի պատերազմաշան նա-
խարարութեան մէջ. «Si vis pacem para bellum» — ե-
թէ կ'ուզես խաղաղութիւն, պատերազմի պատրաս-
տուէ: Այս սխալ հին հաշիւն է որ պատճառ եղած է
անցեալին մէջ արիւնահեղ պատերազմներու: Բոլոր
այս բաները կու գան վկայելու թէ շատ մօտ են ա-
ղիողորմ եղեռնին: Մարդկային ուժը ի վիճակի պիտի
չըլլայ Կերժ դնել այս չարիքներուն: Ոչ փիլիսոփայու-
թիւնը, ոչ քրիստոնէութիւնը եւ ոչ ալ գիտութեան հը-
նարած միջոցները ի վիճակի պիտի ըլլան մէջտեղէն
վերցնել պատերազմը: Ուրեմն «կուլտուրան» պիտի
փճացնէ կուլտուրան... Շատ աղիտաբեօ պիտի ըլլայ
պատերազմը, եթէ ծագի:

ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻՆ ԱՆԿՈՒՄԸ

Ոեւէ ազգի մը բարձր կուլտուրայի տէր ըլլալը
կրնանք հասկնալ, երբ տեսնենք անոր արդարութեան,

ճշմարտութեան եւ եղբայրասիրութեան գործադրու-
թիւնը: Մենք կը նշարենք գիտութիւններու թեխնի-
քային յաւելումը եւ միւս կողմանէ նուազումը բարի
զգացումներու: Իսկ ի՞նչ կրնա՞ք ըսել այսօրուայ ար-
դարութեան մասին: Արդարութիւնը գործադրելով մը-
այն կ'ընանք որոշել ազգի մը եւ անհատի մը բարձ-
րութիւնը: Սակայն մենք կը տեսնենք հակառակը:

Մոդոմոն իմաստուն ասկից երեք հազար տարիներ
առաջ ըսած է. «Արդարութիւնը կը բարձրացնէ ազ-
գը»: Եւ այս խօսքերը ճշմարիտ են բնութեան օրէն-
քին պէս: Երբ ազգ մը հեռանայ արդարութենէն, այն
ատեն անոր աստղը կը սկսի անհետանալ: Շատ մը
ազգեր արդարութիւնը չգործադրելուն համար փճա-
ցան եւ իրենց անունը անցաւ պատմութեան: Ուստի
ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ բոլոր անոնց, ըլլայ
հայրենիքի եւ արտասահմանի մէջ, որոնք բախտն
ունեցած են հայ ազգին եւ անոր բեկորներուն ճակա-
տագիրը վարելու, արդարութիւն գործեն: Որովհետեւ
անիրաւութիւնը մարդս կը մղէ ատելութեան, վրէժ-
խնդրութեան, նախանձի եւ եղբայրասպանութեան: Այս
հարցը մեր նպատակէն դուրս ըլլալուն, անցնինք մեր
բուն նիւթին:

ՆԵՐԿԱՅ ԴԱՐՈՒՍ ՄԷՋ Ի ՆՉ ԱՍՏԻՃԱՆԻ ՀԱՍԱԾ Է
ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԲՄՐՈՅԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

Ստախոսութիւնը եւ կեղծաւորութիւնը բարձր դիրք
գրաւած են հրապարակին վրայ: Անոնք ոչ միայն մուտ
գտած են դիւանագիտութեան, այլ նաեւ կրօնքին մէջ:
Ստախոսութիւնը այսօր կը տիրապետէ քան ճշմար-

տութիւնը: Փոխան մարդասիրութեան եւ գթասրտութեան. եսասիրութիւնն ու խաբէրայութիւնը: Մեր մեծ վարդապետն ըսած է. «Անօրէնութիւնը շատնալուն համար, շատերուն սէրը պիտի պաղի»: Տօքթրօֆ Դիրիտ. Նանսէն, «սկիզ տարիներ առաջ, հետեւեալը յայտարարած է Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ, անօթի Ռուսաստանի օգնութեան մասին. «Ազգերը եսասէրներ եւ անձնասէրներ եղած են»: Քսաներորդ դարուն մէջ, մարդս մինչեւ այն աստիճանին հասած է որ, «նսեմութիւն» կը համարէ զգայուն եւ բարեսիրտ ըլլալ իր նմանին հանդէպ: Քսաներորդ դարուն մէջ մարդիկ պղծած են ամուսնութեան վեհութիւնն ու սրբութիւնը: Մանաւահդ նորութիւնը (մօտան) մեծ աւերներ գործած է ու կը գործէ ընտանեկան յարկերուն մէջ: Նորաձեւութեան հետեւանքով, տուներուն մէջ կը տիրապետէ անօթութիւնը, խոնաւութիւնը եւ հիւանդութիւնը, իսկ փողոցներու եւ հանրային վայրերու մէջ մէյմէկ թագուհիներ կը ներկայացնեն: Այսպէս խաբէրայութիւնը եւ կեղծաւորութիւնը կը գործին հագուստի եւ կեցուածքի մէջ: Իսկ միւս կողմէ սկսած են կեղծել սննդարար ուտելիքները, որպէսզի հարստանան: Որքան օգտակար կրնան ըլլալ բժշկութիւնը եւ գիտական միջոցները, երբ մարդիկ կամաւորապէս ոտնակոխ կ'ընեն առողջապահական օրէնքները: Պէտք է ընդունինք որ կը գտնուինք այնպիսի շրջանի մը մէջ, ուր կը տիրապետէ չարութիւնը: Եսայի մարգարէն ըսած է. «Դժայ անոնց որ բարիին չար եւ չարին բարի կ'ըսեն» (Ես. 5 գլ. 20 համար): Նախկին կրօնքը ուժ

կու տար կուտուրային: Ասիկա կը տեսնենք Եգիպտոսի, Բաբելոնի եւ Հռոմի մէջ, ուր բոլոր կուտուրաները կառչած էին կրօնքին: Տիրապետող երկրին մէջ կը համարուէր Ա. Առտուածը եւ իբր Աստուած կը թաղէին: Մենք այս ալէնէն կը հետեւցնենք թէ, կրօնքը սղոմ տուած է քաղաքակրթութեան: Ինչպէս նաեւ քրիստոնէական շրջանին, ուր շինած են տաճարներ: Եւ միջնադարերուն նոյնպէս տաճարներուն մէջ պատկերներ եւ քանդակներ, որոնք կը տեսնենք ներկայիս Արեւմուտքի մէջ: Կրօնքը միասին կ'ընթացնար կսկտուրային հետ, իսկ այսօր բնորոշին հակառակը տեղի կ'ունենայ: Քսաներորդ դարուն մէջ կը տեսնենք այդ երկու քոյրերուն բաժանումը: Կրօնքը կանգ առաւ եւ կուտուրան տարբեր ուղղութեամբ կ'ընթանայ Յառաջդիմութիւն կը տեսնենք թխնիքային մէջ, որ կը շահագործէ ելեքտրական ուժը եւ ռատիօն: Մենք կը գտնուինք կուտուրային զագաթը: Սակայն ի՞նչ պիտի ըլլայ վերջը: պատերազմ մը ծագելուն, չպիտի փճանայ արդեօք կուտուրան: Քզգերը կրակով կը խաղան անոնք թէեւ չեն փափաքիր, բայց ստիպուած են պատրաստուիլ: Պիտի գայ այն օրը որ չեն փափաքիր: Այսօրուայ կուտուրան նաեւ յառաջ կը բեռէ ընկերային հարցը: Որքան որ յառաջանանք կուտուրայի մէջ, այնքան ւելի սուր հանգամանք կ'առնէ պայքարը՝ դրամագլուխի եւ աշխատանքի միջեւ: Այս երկու կողմերը կը կազմակերպուին, կը զայրանան եւ բռնուցք կը վերցնեն իրարու դէմ: Ոչ բիրտ ուժը եւ ոչ իմաստասիրութիւնը պիտի կրնան փոխել

այս վիճակը երկու հոսանքներուն միջեւ համերաշխութիւն գոյացնել անկարելի պիտի ըլլայ ապագային։ Մենք կը նշմարենք որ ընկերային հարցը մանուկ մըն է, որ ծնած ու խնամուած է կուլտուրային կողմէ Անիկա է որ երկու դասակարգի բաժնած է ազգը, հարուստներու եւ աղքատներու։ Կը հարստացնէ անհատները եւ կ'աղքատացնէ մեծամասնութիւնը Կուլտուրան է պատճառը այսօրուայ դասակարգերու ատելութեան եւ թշուառութեան, մանաւանդ աշխարհի այլաբանականներուն մէջ։ Արդեօք պիտի գա՞յ այն ժամանակը, որ աշխարհը կարենայ գտնել իր բնական վիճակը։ Չենք կրնար հաւատալ։ Տարիներու ընթացքին, մարդոց սըրտերուն մէջ հաւաքուած ատելութիւնը երբ պոռթկայ, ինչ պիտի ըլլայ այսօրուայ կուլտուրան։

ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

Ի՞նչ կրնանք սորվիլ վերոյիշեալ խօսքերէն։ Ոեւէ կուլտուրա տեւական չէ, որքան ալ փայլուն անցեալ մը ունեցած ըլլայ ան։

Կուլտուրան հին ժամանակներու մէջ մէկ ազգէն միւսը կ'անցնէր։ Կը տիրապետէր եւ կ'անյայտանար։ Արդեօք մեր կուլտուրան աւելի՞ բարձր է մեր նախնիքներէն։ Չմոռնանք նկատի առնելու որ ելիպատացուհիները ասկից 4 հազար տարիներ առաջ կը խմէին գինեկ գաւաթներով եւ կը բնակէին փառաւոր շէնքերու մէջ, քան նախկին դարերու եւրոպայի մէջ ապրող կիներն ու աղջիկները։ Երբ մեր նախահայրերը Արեւմուտքի մէջ կը հագնէին կենդանիներու մորթով շինուած հագուստներ, եւ կը բնակէին խրճիթներու մէջ, ճաշտարարուեստը

ոսկերչութիւնը, նկարչութիւնը եւայլն այնքան զարգացած էին Եգիպտոսի մէջ, սր կրնանք բոլորովին հանդարտօրէն հաւասարեցնել մեր այսօրուայ արուեստներուն հետ։ Ապացուցանելու համար այս ամէնը, բաւական են Թութան-Քամէնի գերեզմանին մէջ գրտնուած առարկաները։ Մենք աւելի բարձր չենք ներկայիս հին ազգերէն։ Խելացի մարդիկ գտնուած են ամէն շրջանի մէջ։ Միայն թեխնիքայի մէջ, քսաներորդ դարուն մարդիկ յառաջդիմութիւն ունեցած են, երբ մարդ անցեալին մէջ րացարձակապէս արտադրող եղած է, այսօր տեղի կու տայ մեքենաներու առջեւ։

Թարգելի ընթերցող, կրնա՞ս ըսել թէ թեխնիքայի մէջ ունեցած յառաջդիմութիւնը իսկապէս շահ բերած է մարդկութեան։ Ան, գերի եւ ծառայ դարձած է մեքենաներուն եւ ճգմուած է անոնցմէ։ Թեխնիքային ծաղկումը կը դադրեցնէ մտային աշխատանքը եւ ստեղծագործական գործը, բոլորովին այն մարդոց եւ գործաւորներուն, որոնք կը ծառայեն անոնց։ Այնպէս որ, կուլտուրան ուսանց բարիք կը բերէ եւ ուսանց ալ չարիք։ Մէկ կողմէն յառաջդիմութիւնը կը տեսնենք եւ միւս կողմէ իր յետադիմութիւնը։ Ուրիշ խօսքով բացատրենք։ Մէկ քայլ առաջ կ'երթանք, իսկ երկու քայլ դէպի ետ։ Մեր հագուածական կուլտուրան բոլորովին կը մարի։ Ասիկա սրտի կսկիծով կ'ըսեն։ Կուլտուրային սաղմնաւորումովը, արդարութիւն, ճշմարտութիւն, խաղաղութիւն եւ սէր առ դրացին՝ կ'անյայտանայ։ Մարդոց սրտերէն սկսելով, անհատներէ, ընտանեկան յարկերէ, հանրութենէ եւ ազգերէ։ Բոլոր ասոնց տեղ կը սկսին ծառայ-

1 of 11.2

Prny

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0122277

